

Med morfar på kuskbocken

Svenska pensionärsförbundets skrivartävling "Berätta din historia" blev en succé. I senaste nummer av God Tid publicerade vi Levi Berglunds hågkomster från barndomens Lappfjärd. Denna gång är det Britta Brobergs tur. Hon växte upp i en statarfamilj i Halland och studerade till lärare vid universitetet i Lund. Britta Brobergs skrivande har stimulerats av att hon deltagit i en skrivarkurs för seniorer i Sverige. "Där upptäcker hur mycket vi delar av upplevelser och livserfarenheter, vi som är i ungefär samma ålder. Klassresan, kvinnorollen i förändring, överblicken som vi har nu i relativt mogen ålder", skriver hon.

Det var sommaren 2014. Jag var ute på en biltur med ett av mina barn på Hallandsåsen, och vi stannade vid en rastplats och fick syn på en skylt och en karta: Pehr Osbecks stig. Osbeck var Linné-lärjunge och blev efter resor till bland annat Kina så småningom prost i Hasslöv i södra Halland. Vi hade gott om tid och började följa stigen nedför åsens nordsluttning. Dagen var varm och det ångade under bokarna efter regnet tidigare på dagen. Stigen slingrade sig och efter ett tag kom vi fram till en liten byväg. Det var något bekant med vyn framför mig. De stora björkarna som lutade sig över vägen upp till den lilla gården. Logen och stallet. Det var ju mormors och morfars gård! Jag rutschade genom decennierna.

Nu var det plötsligt 1943. Jag skulle fylla sju år den sommaren och var på besök hos mormor och morfar i juli månad. Det var jag ofta, men denna gången var inte som tidigare. Gården var såld och de skulle flytta till ett nybyggt litet hus någon knapp mil därifrån.

Sommaren gick åt till flytten. Varje dag lastade morfar vagnen med järnskodda hjul så full han kunde med möbler, ved och annat. Sen lyfte han upp mig på kuskbocken, och där fick jag sitta bredvid min morfar och rulla, långsamt, långsamt längs de små byvägarna i sommarvärmen. Hästen slog med svansen efter flugor och knarrandet och knirkandet från hjulen var det enda som hördes. Vi småpratade litet, och det var så tryggt att sitta med morfar. Ibland berättade han något för mig, om hur han, i min ålder, hade fått hjälpa till med familjens försörjning genom att valla gäss på en av de stora gårdarna vi åkte förbi. Men mesta tiden satt vi tysta bredvid varandra. Solen stekte, hästen frustade, vagnshjulen rasslade mot gruset.

Men vad nu? Plötsligt dånade det våldsamt från vagnen. Vi hade kommit fram till den sträcka av vägen, som hade be- lagts med smågatsten, märkligt nog här ute på landet. Det var en del av de nödhjulsarbeten som ordnades fram i början av 1930-talet. Det dånade eller "dönade", som man sa här på orten.

– Morfar, nu har vi kommit till "Dönevägen"!

– Ja, du lilla, nu får du se, om skorstenen är färdig på huset!

Britta Broberg från Sverige fick ett hedersomnämmande i pensionärsförbundets skrivartävling 2015.

Ja, i dag var skorstenen klar. Vi var snart framme, och morfar använde några timmar till att lasta av och låta hästen vila och få havre i en tornister. Solen sjönk på himlen och vi vände tillbaka.

När vi närmade oss gården var det mjölk dags. Mormor kom från korna, som stod tjuvrade en bit bort, med oket över axlarna och en hink i varje hand. Nu skulle mjölken silas och ställas på kylning. Ofta erbjöd mormor mig en mugg med spenvarm mjölk, men det tyckte jag inte om. Det gjorde däremot min lillebror, när han var med. Då gillade jag mer smaken av mormors rårörda jordgubbssaft, som serverades utspädd vid särskilt högtidliga tillfällen i syrenbersån i de minsta små likörglas man kan tänka sig.

Eller morellerna, som växte på det stora morellbärstrådet mellan ladugården och boningshuset. Jag är inte säker på att jag var med och plockade dem, men att jag fick frossa på dem minns jag tydligt. Solvarma, söta, mörka, mogna moreller, sådana som jag aldrig smakat de sista sjuttio åren.

Många minnen från gården är förknippade med dofter: Mäpplena som förvarades uppe på den oisolerade vinden. Där höll de sig länge, men det gällde att hålla god min, även när de började bli skrynkliga och hoptorkade!

Eller den mättade doften från säden, som låg utbredd på loftet i väntan på att den skulle hällas i säckar och köras iväg för att malas. Det var ett äventyr i sig att åka med morfar till kvarnen. Där stod kvarnlassen på tur och mjöldammet yrde, när de fulla säckarna lastades för återfärden. Det var småprat bönderna emellan, skämt mellan mjölnaren och mjöl-

nardrången, och det gällde att hålla sig ur vägen i brådskan.

Många minnen är också förknippade med känslor: Den stickiga halmen, när jag fick hjälpa morfar att köra hackelsemaskinen för att skaffa fram foder åt hästen. "Falken" var morfars sista häst, och hans mule var sammetsmjuk medan manen var sträv och hård under händerna, när man klappade honom.

Eller känslan när jag hjälpte mormor att leta efter ägg, som hönsen gömde under vinbärsbuskarna eller de jätte stora rabarberbladen. Den släta, sköra ytan, ibland fortfarande varm, om jag tillräckligt snabbt reagerade på deras kacklande.

Eller de vita, blanka bären på snöbärsbusken, "smällebar" kallade vi dem, som sprack med ett puffande ljud, när vi barn klämde på dem.

Livet på gården var hårt och slitsamt, inte minst för mormor. Hon skötte mycket av det vardagliga, eftersom morfar förutom att han var bonde också körde postskjuts med häst och vagn halva dagarna. De hade ingen brunn på gården utan allt vatten till hushållet och till djuren, hästen och de tre korna, grisar och höns, hämtades nere i backen i en naturlig källa. Där fyllde mormor sina spannar, som hon sen bar hem med oket över axlarna. Det blev många spannar per dag, och jag minns hur glad och tacksam hon var, när min far göt en cementkrans runt källan, så att det blev lättare för henne både att stå där och att hiva upp vattnet.

Boningshuset var rödmålat och bestod av ett antal rum, varav den stora salen var möblerad med ett präktigt ekmöblemang med stort matbord, stolar, fönsterbord, karmstolar och chifffonjé. De bodde i huvudsak i köket och en kammare, där de hade en stor, uppbäddad säng, ett runt bord med stolar och en emalj kamin. Det fanns fler rum, men de användes inte vintertid, eftersom de inte värmdes upp regelbundet. Jag minns dock att vi sov över där en jul, när jag var en tre, fyra år. Jag bäddades ner i två fätöljer, som ställdes mitt emot varandra och som fick fungera som barnsäng, med massor av varma bolstrar, klädda med hemvävda "dynvar". Jag sov väldigt gott där, kanske eftersom det var julafton och jag som enda barnet på besök hade fått julklappar att glädja mig åt.

Jag har väldigt tydliga minnen av mormors och morfars gård. Säkert är de delvis förstärkta av de få svartvita bilderna, i storlek 6x9 centimeter, som finns bevarade, men det mesta finns inte på fotografisk film utan kan bara framkallas i minnets mörkrum. Bilderna framträder, först svagt men sedan allt tydligare, ju mer jag försöker skärpa blicken...

Det är en mycket fridfull bild som tonar fram, ungefär som i Pär Lagerkvists kända dikt:

*"ord intill ord stod klöveräng
och mogen råg och blomstersäng,
och Han som över allting står
från år till år."*

*Där låg i solen gård vid gård
inunder Herrens trygga vård,
och klara klockor ringde fred
till jorden ned."*

BRITTA BROBERG

Spänst i benen – träning ger trygghet

Grundkurs 11-15.5 på Sannäs Gård i Borgå

Kursen riktar sig till både kvinnor och män i åldern 50+ som är intresserade av att fungera som motionskompis. Kursen lämpar sig också för dig som vill veta mera om hur man förebygger benskorhet d.v.s. osteopeni och osteoporos.

Kursen består av föreläsningar, praktiska övningar och träning. Efter kursen har deltagarna beredskap att leda en liten grupp eller fungera som motionskompis.

Kurspriset 80 € inkluderar halvpension, inkvartering i dubbelrum och kursprogram och -material. Mera information om kursen finns även på vår hemsida spfension.fi. Några platser kvar.

Anmälningar och förfrågningar
tfn 020 7288 882,
veronica.biaudet@spfension.fi

ELÄKELIITTO

ray
DEN GODA VILJANS SPEL

Luustoliitto